

MILIEUVRIENDELIJK ENERGIEBELEID IN NOORD-NEDERLAND

Jan Pieter Wind

Het is niet onwaarschijnlijk dat 1984 mede gekenmerkt zal worden door een weer oploaiende energiediskussie. Alles wijst erop dat de besluitvorming over het energiebeleid voor de komende decennia in een stroomversnelling raakt. Adviesorganen als de Algemene Energieraad en de Elektriciteitsraad stellen nota's op waarin gereageerd wordt op de gehouden Brede Maatschappelijke Diskussie. Op en tussen de ministeries vindt overleg plaats over de vorm waarin de regeringsvoorstellen gegoten zullen worden. De Rijks Planologische Dienst stelde een nota op waarin de ruimtelijke consequenties van verschillende beleidsopties worden uiteengezet. Via de Volkskrant lekt een concept notitie van het ministerie van Economische Zaken uit, waarin de hoofdlijnen van het regeringsstandpunt over nieuwe kerncentrales staan en waar gekozen wordt voor opvulling van de basislast-behoefte in de elektriciteitsvoorziening met vier kerncentrales van 1000 megawatt elk. Deze plannen wil men omstreeks de derde dinsdag van september aan de Tweede Kamer aanbieden. De Vereniging Milieudefensie ruikt een nieuwe aktiegolf en neemt het initiatief daarin een coördinerende rol te vervullen. Binnen de Werkgroep Energie Diskussie daarentegen wordt meer nadruk gelegd op de mogelijkheid en noodzaak van een fundamenteel ander energiebeleid, ook op plaatselijk nivo.

Ook elders binnen kringen van mensen die zich met energiebeleid bezighouden valt een opleving van activiteiten te bespeuren.

Nu zou men uit het bovenstaande de indruk kunnen krijgen dat er in het geheel geen BMD geweest is. Onterecht vindt Jan Pieter Wind, beleidsmedewerker van de Milieudefensie Groningen.

Wel moet erkend worden dat de BMD zich (nog) geen vaste plaats heeft verworven in het beleidsvormingsproces. Al zeer snel na het uitkomen van het eindrapport van de Stuurgroep Maatschappelijke Diskussie Energiebeleid (SMDE) werd van de kant van de regering en de regeringspartijen benadrukt dat de uitkomst van de BMD de bevoegdheden van regering en parlement onverlet laat. Ondanks de tijdens de BMD ook door de Stuurgroep uitgesproken wens een duidelijke relatie te leggen tussen de uitkomst van de BMD en het besluitvormingsproces lijkt het er dus op dat men deze relatie zelfs niet procedureel wil waarborgen. Het is echter niet uniek voor de BMD dat het onduidelijk is hoe de inspraak in het beleid tot uitdrukking zal komen.

Ook bij talloze andere inspraakprocedures konden de insprekers later weinig van hun inbreng terugvinden in de genomen besluiten. Dit verschijnsel is volgens de SMDE een van de oorzaken geweest voor de lage opkomst bij de discussieavonden tijdens de BMD.

Moet de BMD dan maar beschouwd worden als een gelukte poging om de tegenstanders van kernenergie in te kapselen? Me dunkt van niet, want door voorstanders van een fundamenteel ander energiebeleid is in de BMD duidelijk gemaakt dat er reële alternatieven zijn voor het huidige energiebeleid. Tijdens deze periode van relatieve wapenstilstand zijn er geen nieuwe kernenergie-installaties tot stand gekomen in Nederland en zijn er vele behartenswaardige feiten en meningen, argumenten en becijferingen naar voren gekomen, die aantonen dat het mogelijk is die andere weg in te slaan. Zo is als bijlage bij het eindrapport het DEO-rapport verschenen waarin wordt ingegaan op het vermogen dat met decentrale elektriciteitsopwekking in Nederland te realiseren valt. In de hiervoor genoemde notitie van het ministerie van Economische Zaken wordt daar nogal sceptisch over gedaan. Men konkludeert al bij voorbaat dat het in het DEO-rapport genoemde

vermogen niet gehaald zal worden en dat het zo ontstane gat dus opgevuld moet worden met kernenergie. Aldus lijkt het erop dat de bereidheid om een beleid te voeren dat serieus is gericht op de verwezenlijking van de in het DEO-rapport genoemde doelstellingen niet aanwezig is. Begrijpelijk is dan ook dat de Werkgroep Energie Diskussie (WED) in haar uitgebreide kommentaar op het eindrapport van de SMDE en in de beleidsaanbevelingen naar de regering en parlement, benadrukt dat er snel concrete plannen voor dit andere energiebeleid moeten worden opgesteld.

Waarom deze nadruk op de konkretisering van decentrale energie-opwekking? Dit hangt samen met de kijk die men heeft op de energieproblematiek. Grofweg gezegd zijn er in Nederland twee stromingen. Aan de ene kant zijn er diegenen die het energiebeleid beschouwen in de brede zin en die de BMD zagen als een discussie over facetbeleid of zelfs integraal beleid, waarbij ook onlosmakelijk de visie op de samenleving ter sprake kwam en energiebeleid in nauwe samenhang met andere beleidsterreinen ter discussie zou komen. Aan de andere kant vindt men hen die in eerste instantie in het geheel geen BMD wilden en, toen de BMD er eenmaal was, deze zijn blijven zien als een discussie over een sektorprobleem waarbij het gaat om een aspectmatige benadering, die met name de afweging tussen kernenergie en kolen als toekomstige bron voor de elektriciteitsproductie in ogenschouw neemt.

De WED heeft gekonstateerd dat de uiteindelijke vormgeving van de BMD dichter de eerste dan de tweede visie heeft benaderd, niet in de laatste plaats door de inbreng van de (institutionele) deelnemers. Vandaar dat vanuit deze brede visie van belang wordt geacht dat de besluitvorming die zal volgen op de BMD geen voorbeslag legt op de ontwikkeling van het energiebeleid, waarvoor binnen de Nederlandse samenleving het grootste draagvlak bestaat, een beleid dat

zich kenmerkt door energiebesparing, terughoudendheid tav. fossiele brandstoffen, inzet van milieuvriendelijke duurzame energiebronnen en het afzien van nieuwe kernenergie-installaties. De besluitvorming zal dus zo volledig mogelijk moeten zijn en het parlement zal er op toe moeten zien dat de regering geen salamatiek toepast door de kernenergievraag geïsoleerd te bespreken.

Gevolgen groot ongeluk zijn kleiner

Door uitlatingen van diverse kanten lijkt momenteel in het Noorden de aandacht vooral gevestigd op de lokatiebepaling van nieuwe grote elektriciteitscentrales en op eventuele werkzaamheden in en om zoutkoepels. Wat betreft de lokatiekeuze van eventueel te bouwen kerncentrales is door enkele medewerkers van de Rijks Planologische Dienst op een in april gehouden planologische discussiedag de Eemshaven weer opgevoerd. De Eemshaven was destijds afgevallend omdat daar aanlanding van LNG was gepland. Voorts zijn van het oude lijstje, en voor het Noorden van belang, blijven staan de lokaties Ketelmeer en westelijke Noordoostpolderdijk. De RPD voert als nieuw argument op dat het indirecte ruimtebeslag van een kerncentrale kleiner is dan in het verleden werd aangenomen, omdat de gevolgen van een groot ongeluk kleiner blijken te zijn. De SM-DE merkt echter in het eindrapport op dat nader onderzoek naar de argumenten, waarop een dergelijke visie rust, heeft uitgewezen dat deze beweringen de toets der kritiek niet kunnen doorstaan.

Als er na de parlementaire behandeling in het najaar van het regeringsstandpunt over het energiebeleid een besluit tot bouw van nieuwe kerncentrales uit mocht rollen, dan zal er vanwege de ruimtelijke implicaties die van nationaal belang worden geacht hoogstwaarschijnlijk een Planologische Kern Beslissing volgen waarin wederom inspraakmomenten zitten. Ik ben benieuwd of de lagere overheid en de bevolking, in tegenstelling tot de een

aantal jaren geleden doodgebloede procedure van het Aanvullend Structuurschema Electriciteits Voorziening, dan wel bereid zullen zijn in te spreken op de invulling van een besluit dat gezien de uitkomst van de BMD ongewenst is.

Zoutkoepels

Voor het Noorden en met name voor Groningen en Drente hebben de plannen om kernafval in zoutkoepels op te slaan van de aanvang af een grote rol gespeeld. Gezien de meest recente uitlatingen van de kant van de regering en van de regeringspartijen lijkt men er de voorkeur aan te geven het hoog radioactieve warmteafgevend kernafval tegen betaling op te laten slaan in het buitenland. Als er echter in Nederland nieuwe kerncentrales komen zal de druk om proefboringen in zoutkoepels te doen ongetwijfeld weer groter worden. De Milieufederatie Groningen vindt dat er zulke grote en fundamentele problemen verbonden zijn aan de opslag van dit kernafval in zoutkoepels dat elke stap op het hellend vlak, dat onontkoombaar leidt tot deze opslag, vermeden dient te worden. Er zijn dan ook grote bezwaren tegen zgn. geohydrologische boringen, die bedoeld zijn om de diepere grondwaterbewegingen om zoutkoepels in kaart te brengen, omdat te verwachten is dat als de besluitvormingsmachine eenmaal hiertoe in gang is gezet, zij moeilijk weer tot staan te brengen zal zijn.

Ontwikkelingen in het Noorden die kritisch gesteund moeten worden, omdat zij passen in het beleid van een decentraal efficiënt energiegebruik, zijn ontwikkelingen zoals de bouw van een nieuwe warmtekrachtcentrale bij de AKZO in Delfzijl door een gezamenlijk door de AKZO en het EGD opgerichte BV. Kristisch omdat vanzelfsprekend ook hierbij zoveel mogelijk schone technieken moeten worden toegepast en gesteund omdat het centraal vermogen zonder maatschappelijke ondersteuning wel eens onvoldoende van de grond zou kunnen komen. Een energiesys-

teem dat is opgebouwd uit vele onderdelen die zelfstandig kunnen opereren wordt ook minder gauw lam gelegd als er een schakel breekt, zoals onlangs gebeurde, toen door een ontploffing in een schakelstation in de Noordoostpolder het hele Noorden zonder stroom zat.

Mijn konklusie is dat de milieu- en energiebeweging op alle fronten moet blijven pleiten voor een integrale besluitvorming op energiebeleid. Men moet zich niet terug laten duwen in de oude controverse kernenergie of kolen, maar gebruik maken van de tijdens de BMD ontwikkelde gedegen alternatieve visies zoals die bijvoorbeeld zijn neergelegd in het CE-scenario. Hierbij is het van belang om zowel plaatselijk als landelijk met voorlichting en beleidsbeïnvloeding bezig te zijn. Alleen zo kan een milieuvriendelijk energiebeleid langzamerhand vorm krijgen.